

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Gullegemsestraat 174 (Ledegem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020F102
Juni 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie.....	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	24
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden.....	24
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	27
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	28
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	30
1.5	Synthese.....	33
2	Bibliografie.....	35

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 10: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt)...	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). 22	
Figuur 14: Sporenkaart proefsleuvenonderzoek GATE (Bron: Lalloo P., Windey S., Allemeersch L. 2014).....	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	31

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	32

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.	17

1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Ledegem
	Deelgemeente	Sint-Eloois-Winkel
	Postcode	8880
	Adres	Gullegemsestraat 174 8880 Sint-Eloois- Winkel
	Toponiem	Gullegemsestraat 174
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 66297$ $Y_{\min} = 173222$ $X_{\max} = 66635$ $Y_{\max} = 173457$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Ledegem, Afdeling 3, Sectie B, nr's 945k, 885d, 945g, 888g, 945n, 889d, 945l, 890g, 916m ² , 916p ² , 917g3 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als agrarisch gebied, deels in een zone bestemd als industriegebied, deels in een zone bestemd als woongebied met landelijk karakter. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 1,87 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk of voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Op heden is het terrein nog bebouwd en is een puinberg aanwezig. Deze structuren dienen verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Sint-Eloois-Winkel Gullegemsestraat 174 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

---

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstering van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

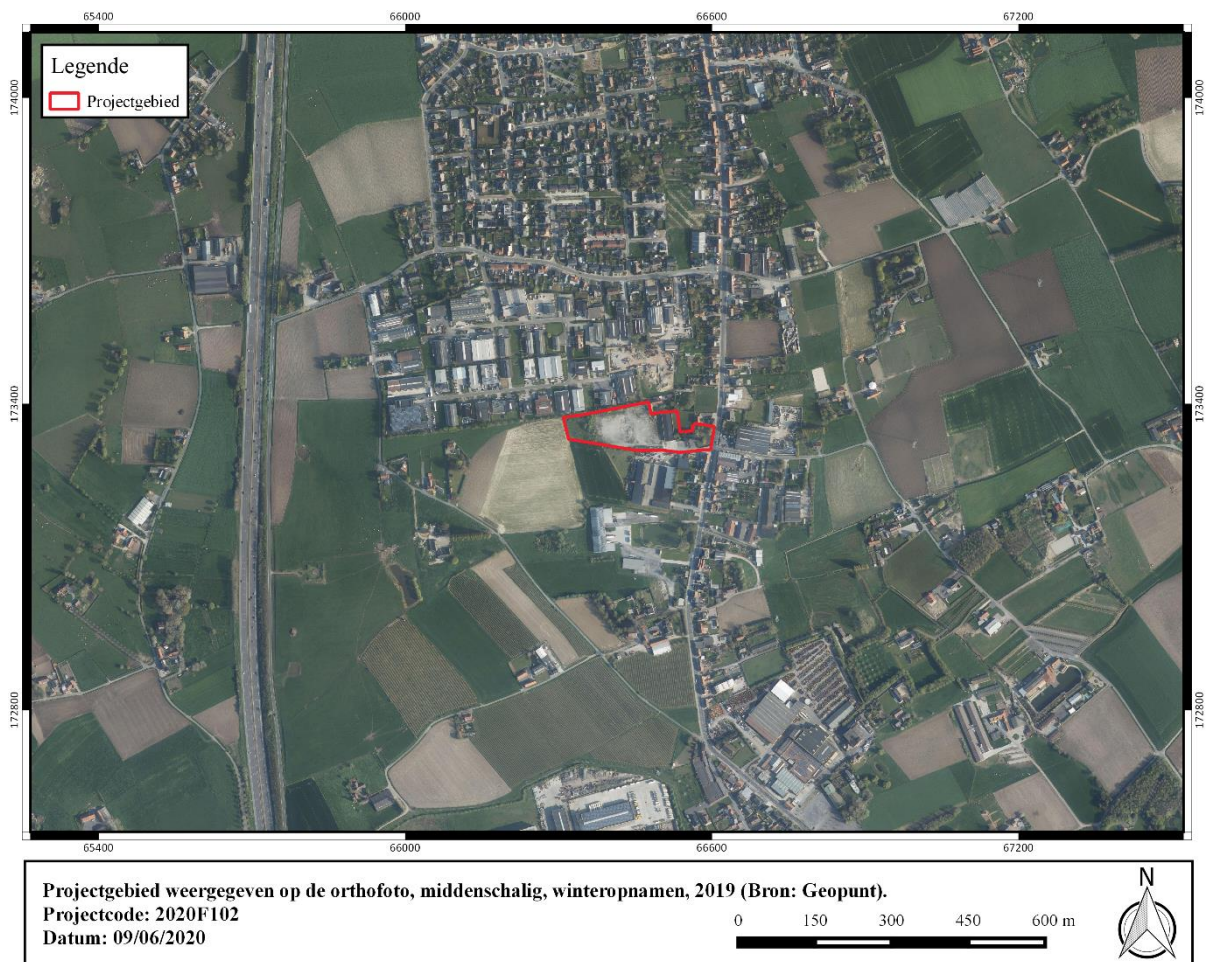
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Sint-Eloois-Winkel, deelgemeente van Ledegem in de provincie West-Vlaanderen. Het plangebied grenst ten oosten aan de Gullegemsestraat, de noordzijde grenst aan de verkaveling 't Lindeke. De (noord)westelijke zijde sluit aan bij akkerland. Ca. 600 meter ten westen van het plangebied loopt het noord-zuid georiënteerd tracé van de A17. De dorpskern van Sint-Eloois-Winkel situeert zich ca. 1,4 km ten noordwesten.

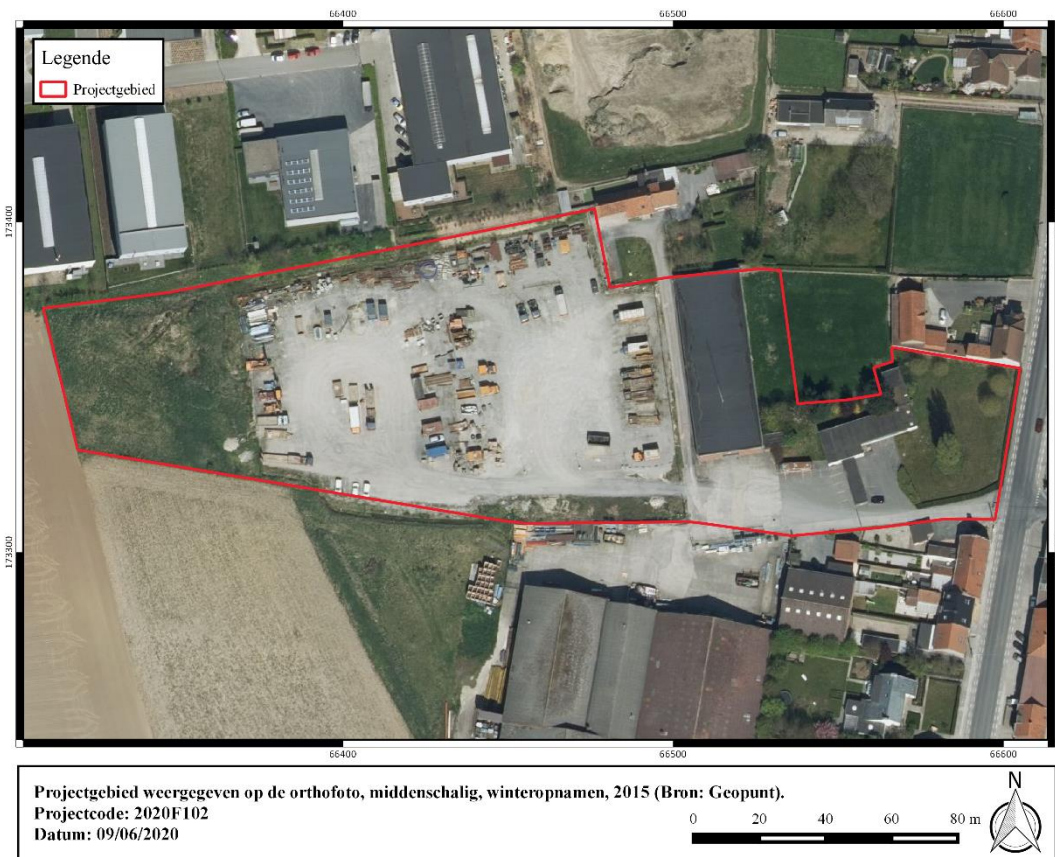
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

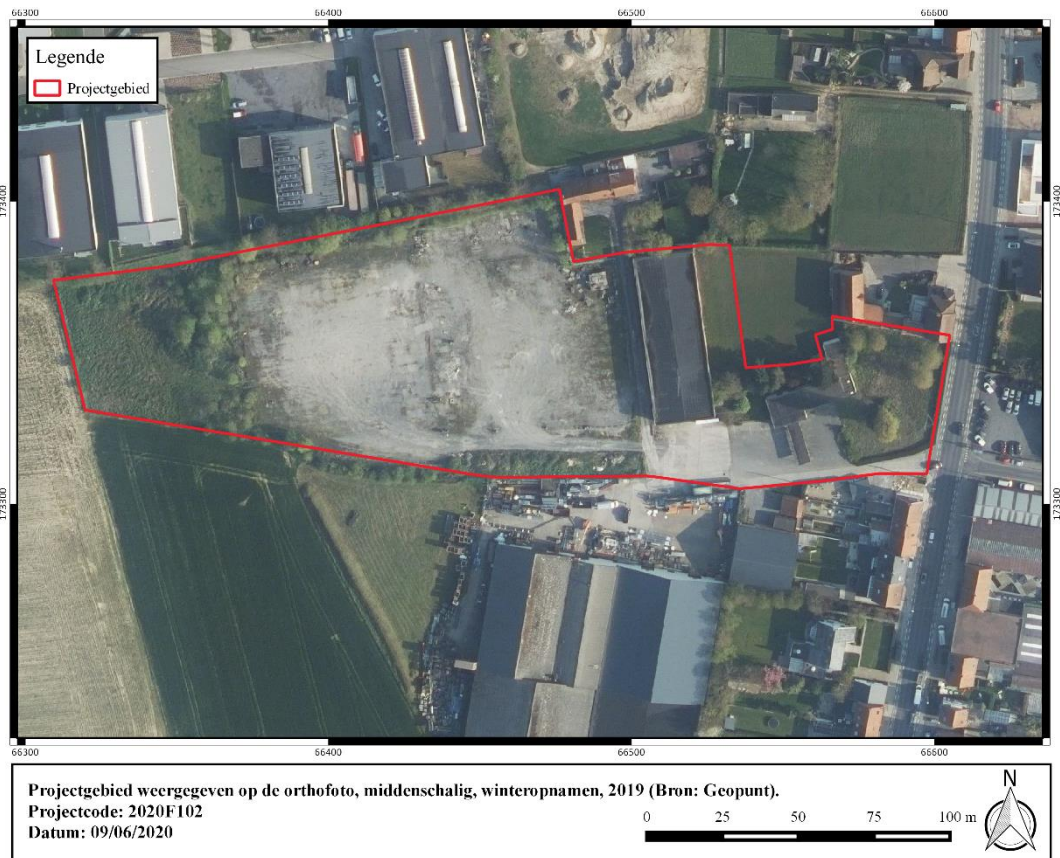
1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 1,88 ha. Op heden is ca. 1450 m² van het terrein bebouwd, bijkomend is ca. 1800 m² van het terrein verhard. Deze bebouwing betreft een rechthoekige loods met bijhorende woning. In het centraal deel van het plangebied zijn duidelijke sporen van grondverzet en bandtractie waar te nemen. Deze zijn het resultaat van een werfzone die hier tot recent ingericht was. Deze werfzone had een oppervlakte van ca. 8800 m² en lijkt aangelegd door middel van steenslag. In het westelijk deel van het plangebied situeert zich een puinberg van ca. 650 m² die ca. 1 meter hoger gelegen is dan het omliggende terrein.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).

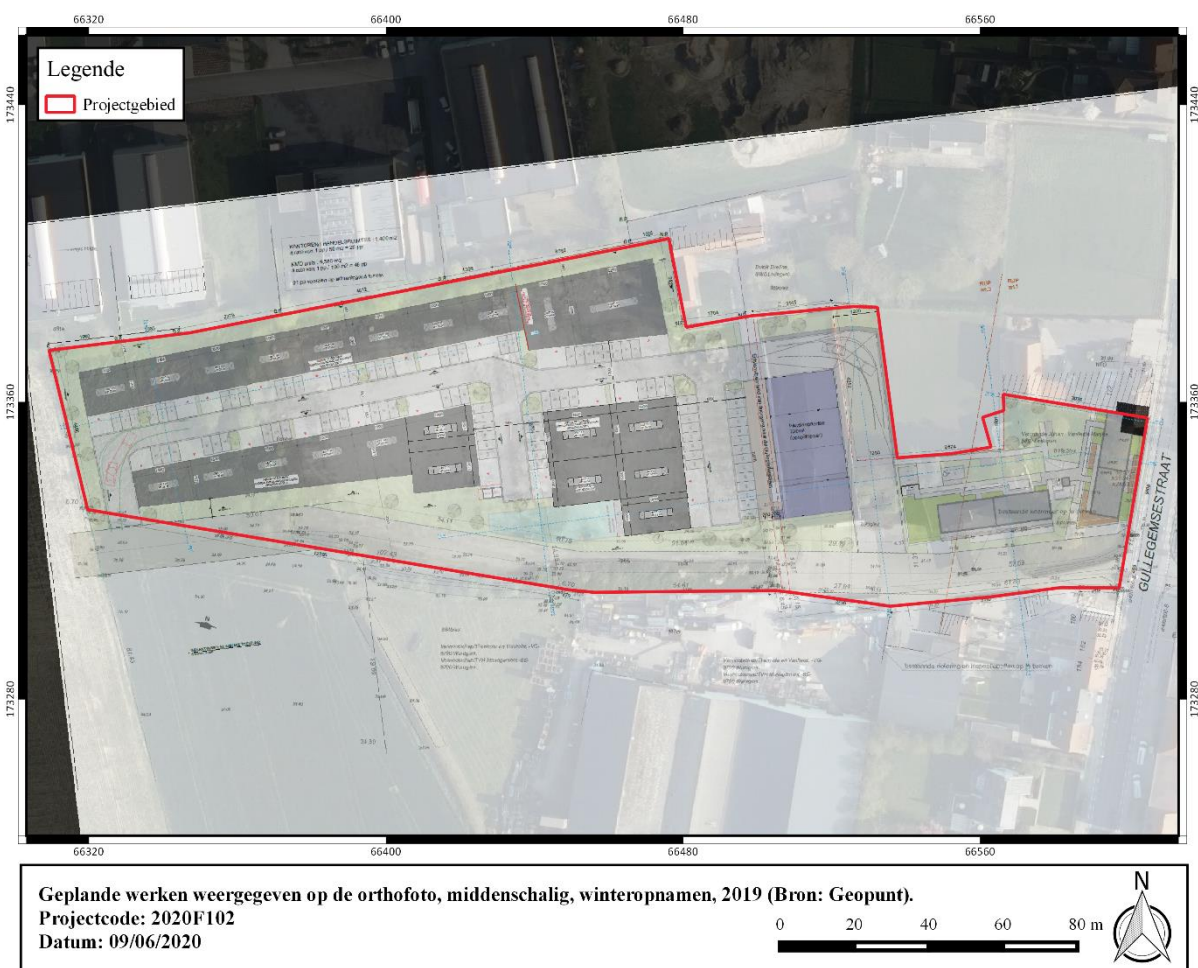
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw bedrijf- en wooncomplex aan de Gullegemsestraat in Sint-Eloois-Winkel.

Het bestaande hoogteverschil binnen de projectgrenzen blijft behouden. De westelijke zone voor 22 bedrijfsunits zal zich hoger situeren dan de oostelijke zone voor appartementsgebouwen. Onder het centrale gebouw voor handelspanden (ca. 700 m²) wordt een parkeergelegenheid voorzien op het nulpas van het oostelijk deel van het projectgebied. Het niveau 1 van dit handelspand zal zich situeren op het nulpas van het westelijk deel van het plangebied. De geplande bedrijfsunits zullen worden gefundeerd door middel van paalfunderingen waarvan de diepte nog te bepalen is door ingenieursstudie. Centraal binnen het plangebied plant de opdrachtgever de realisatie van een nieuw bufferbekken. In functie van de geplande werken dient tevens een nieuw rioleringsstelsel aangelegd te worden. Alsook dient voor de toegankelijkheid van het terrein nieuwe wegenis gerealiseerd te worden. Ook langsheen de zuidzijde van het terrein wordt een weg aangelegd. Het deel van de weg dat zich buiten de projectgrenzen situeert hoort niet bij de huidige aanvraag. De rest van het terrein wordt aangelegd als groenzone. Voor zowel de groenzone als de verharding dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv.

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Formatie van Tielt, Lid van Aalbeke
Quartair	Type 1
Bodemtypes	Ldc, Lhp(o), OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	31.0 – 38.0 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Heulebeek.

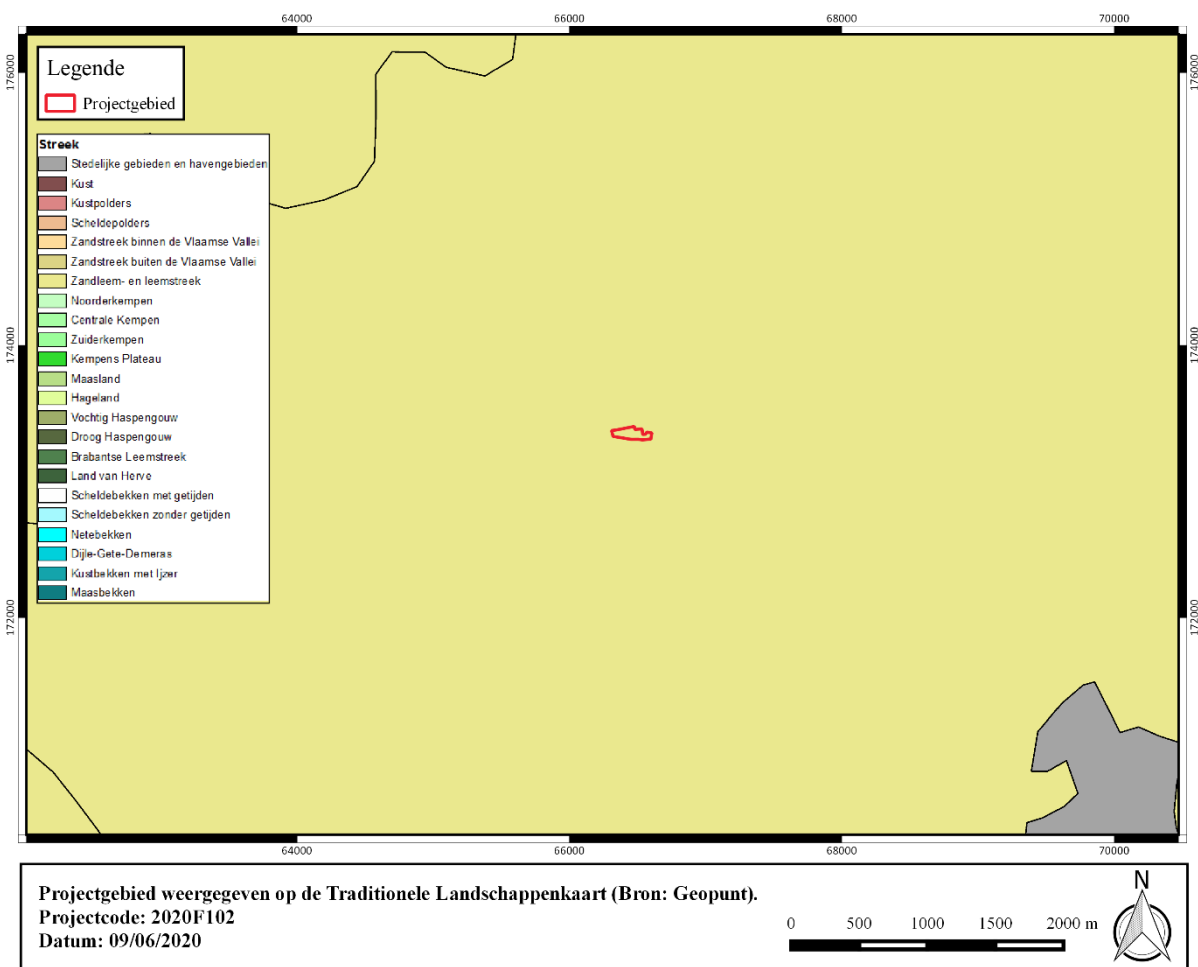
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

Het plangebied is gelegen op de zuidoostelijke helling van het westelijk deel van de Rug van Lendeledede. Deze centrale heuvelrug vormt de waterscheidingslijn tussen het Leie- en het Mandelbekken. De afwatering in de omgeving van het plangebied verloopt vanaf voornoemde rug naar het zuiden, richting de Heulebeek. Ca. 300 meter ten zuiden van het plangebied ontspringt de Steenbeek.

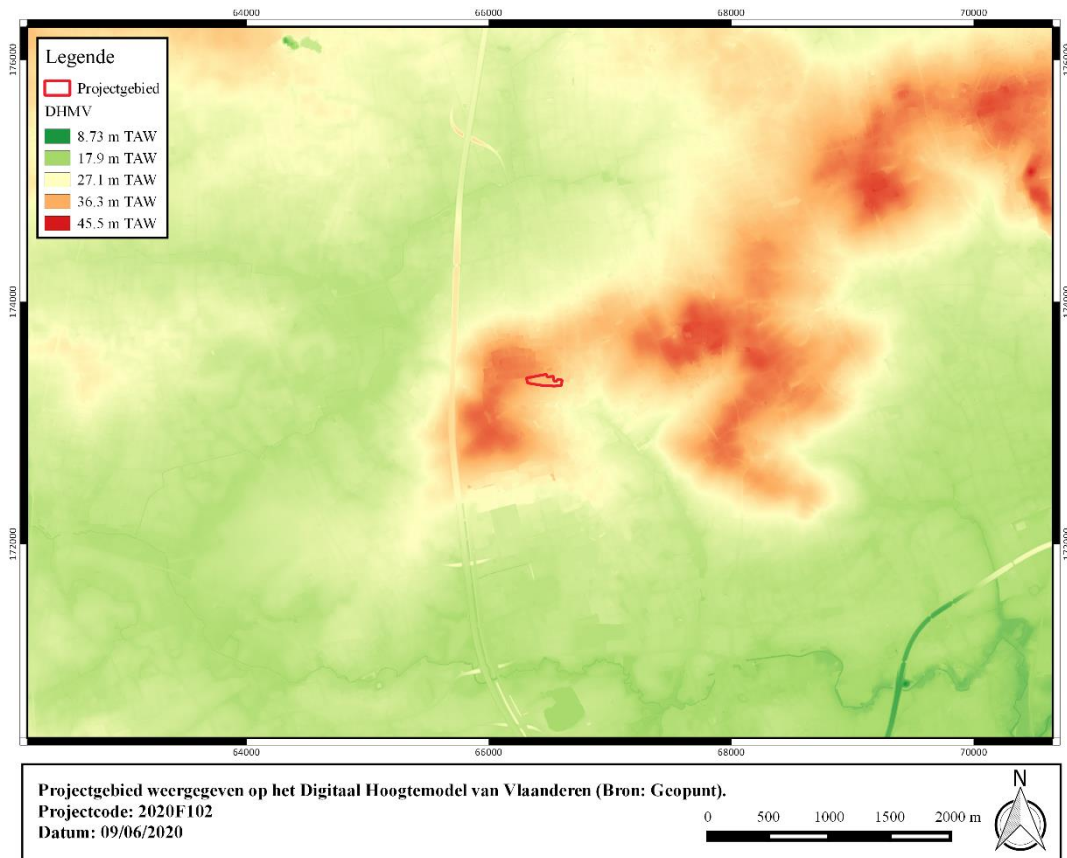
Het lokaal hoogtemodel toont duidelijk aan dat er in het verleden reeds reliëfwijzigingen hebben plaatsgevonden binnen het plangebied. Het terrein is gelegen op een hoogte van ca. 31.0 – 38.0 m TAW en kent een sterk dalend verloop in oostelijke richting. Als de getrapte helling binnen de projectgrenzen vergeleken wordt met de eerder lineaire helling in de omgeving van het plangebied kan geconcludeerd worden dat het terrein in het verleden reeds is geëgaliseerd. In het centrale deel van het plangebied is in de periode 2008-2015 een werfzone van 8800 m² ingericht waarvoor een egaal vlak bekomen moest worden. De opdrachtgever zal de drie duidelijk te onderscheiden hoogteniveaus behouden in de geplande ontwikkeling. In het westelijk deel van het plangebied situeert zich tevens een berg van puin en grind die ca. 1 meter hoger gelegen is dan het omliggende terrein. Op basis van de beschikbare gegevens kan de aard en de omvang van de reeds uitgevoerde ophogingen en afgravingen niet bepaald worden.

Hydrografisch is het plangebied gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Heulebeek.

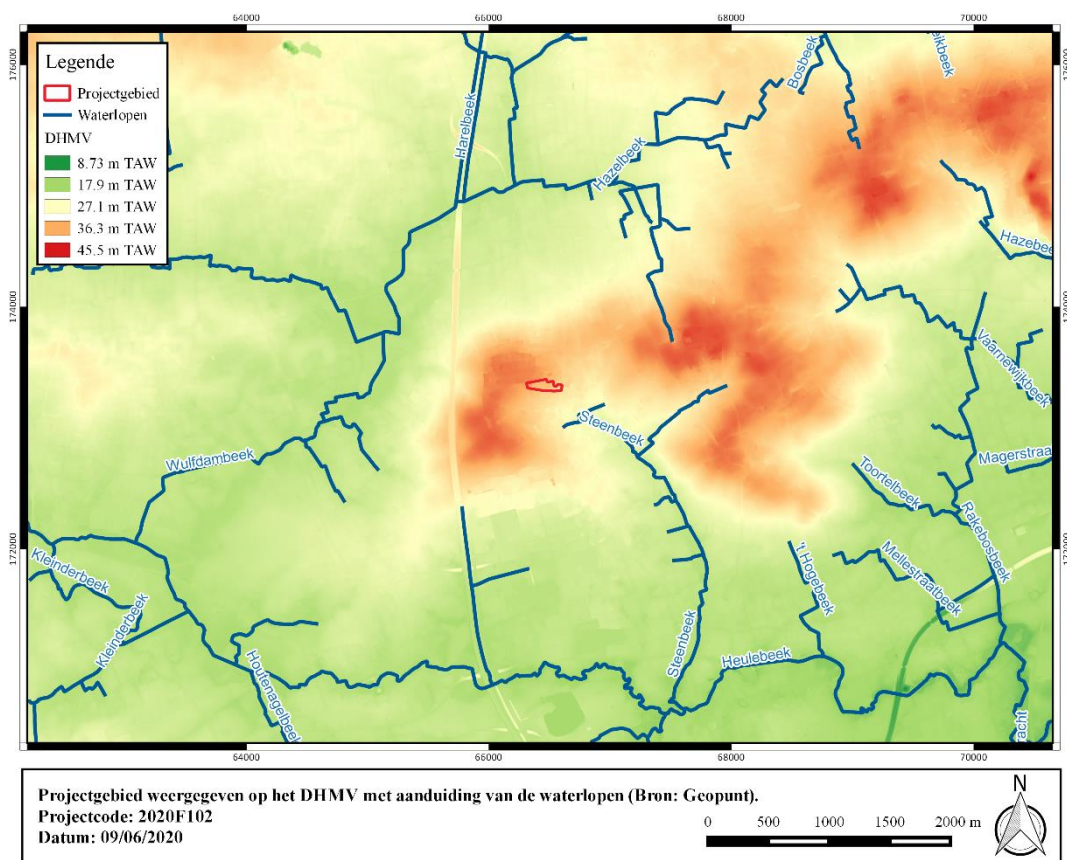

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

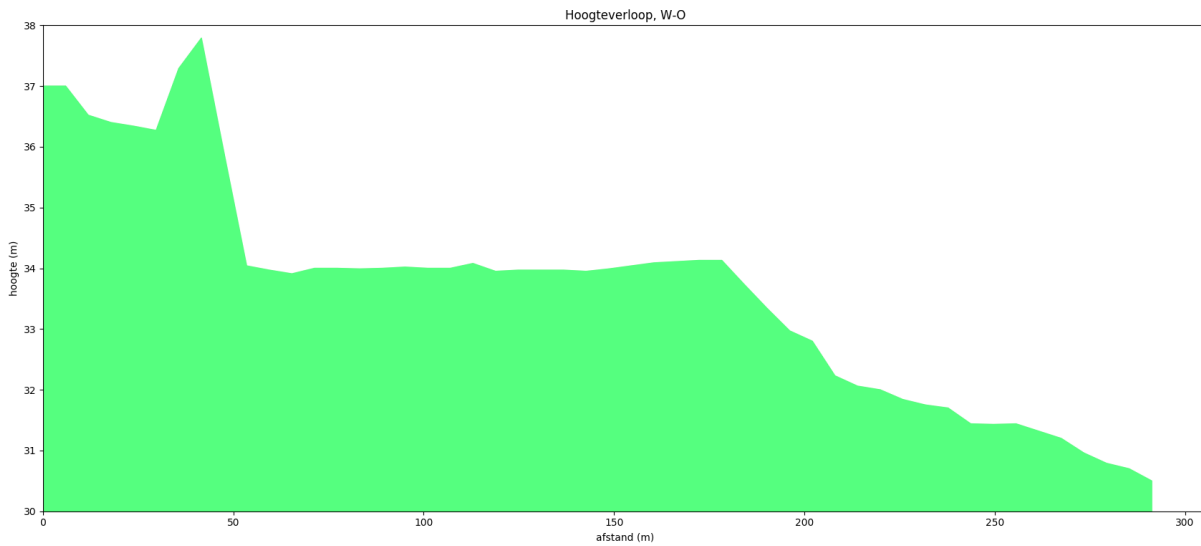

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

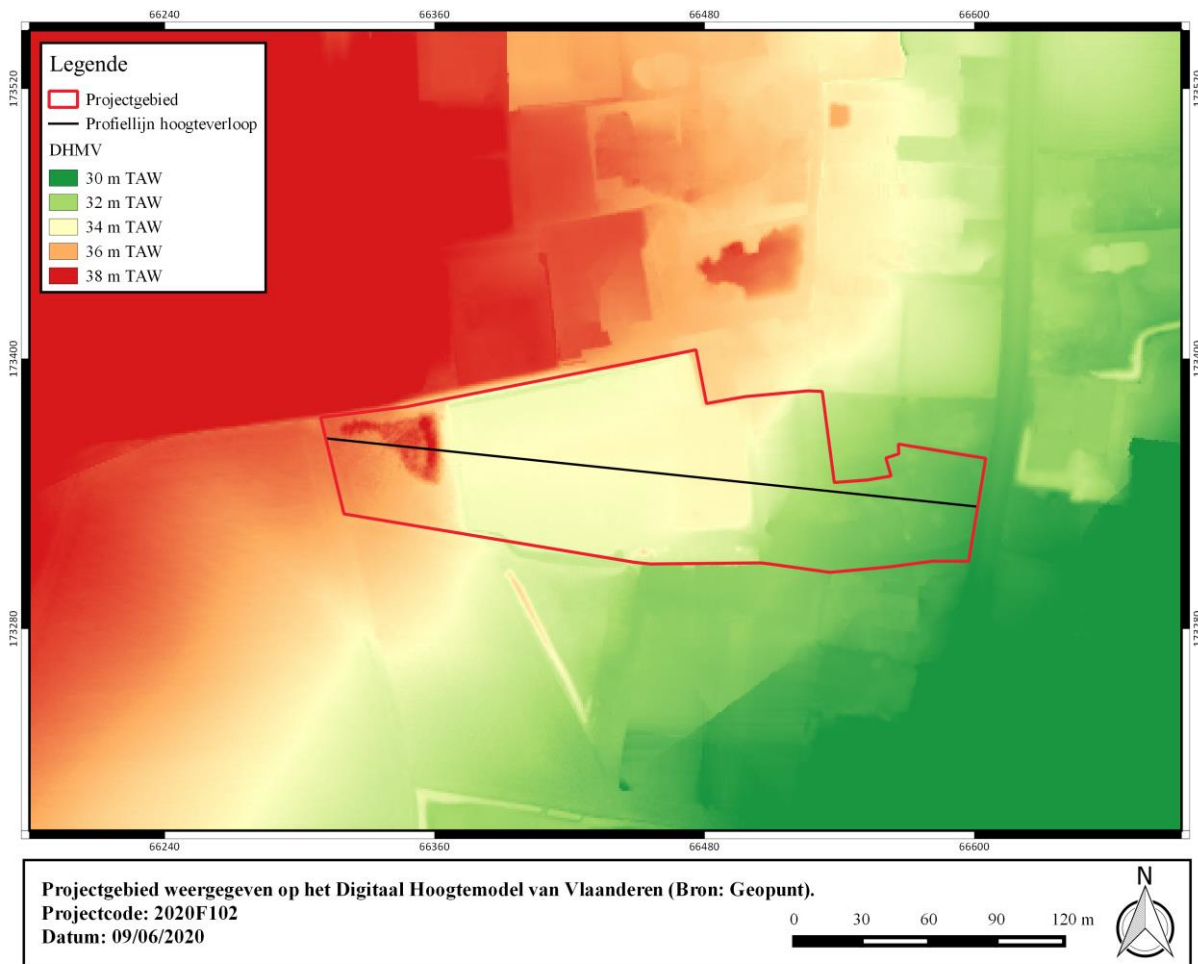

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

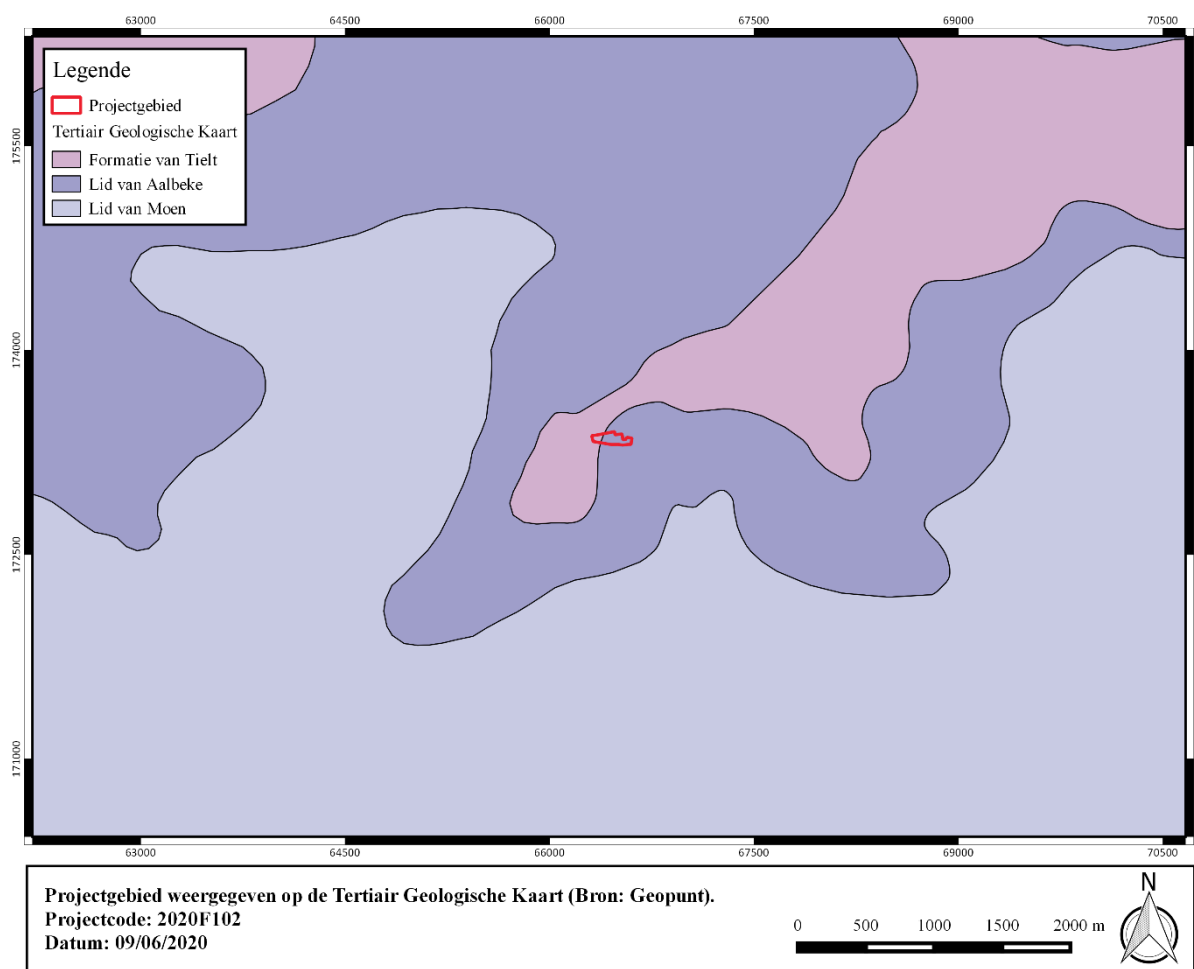
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is deels gelegen in de **Formatie van Tielt**. Deze formatie bestaat uit ondiep marien zeer fijn zand dat naar onderen toe overgaat in een zeer-fijnzandige grove silt. Deze sedimenten werden afgezet tijdens het Ieperiaan (56,0 Ma - 47,8 Ma). De formatie wordt van boven naar onder (en van jong naar oud) onderverdeeld in het Lid van Egem en het Lid van Kortemark.

Het projectgebied is tevens deels gelegen in het **Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Aalbeke is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

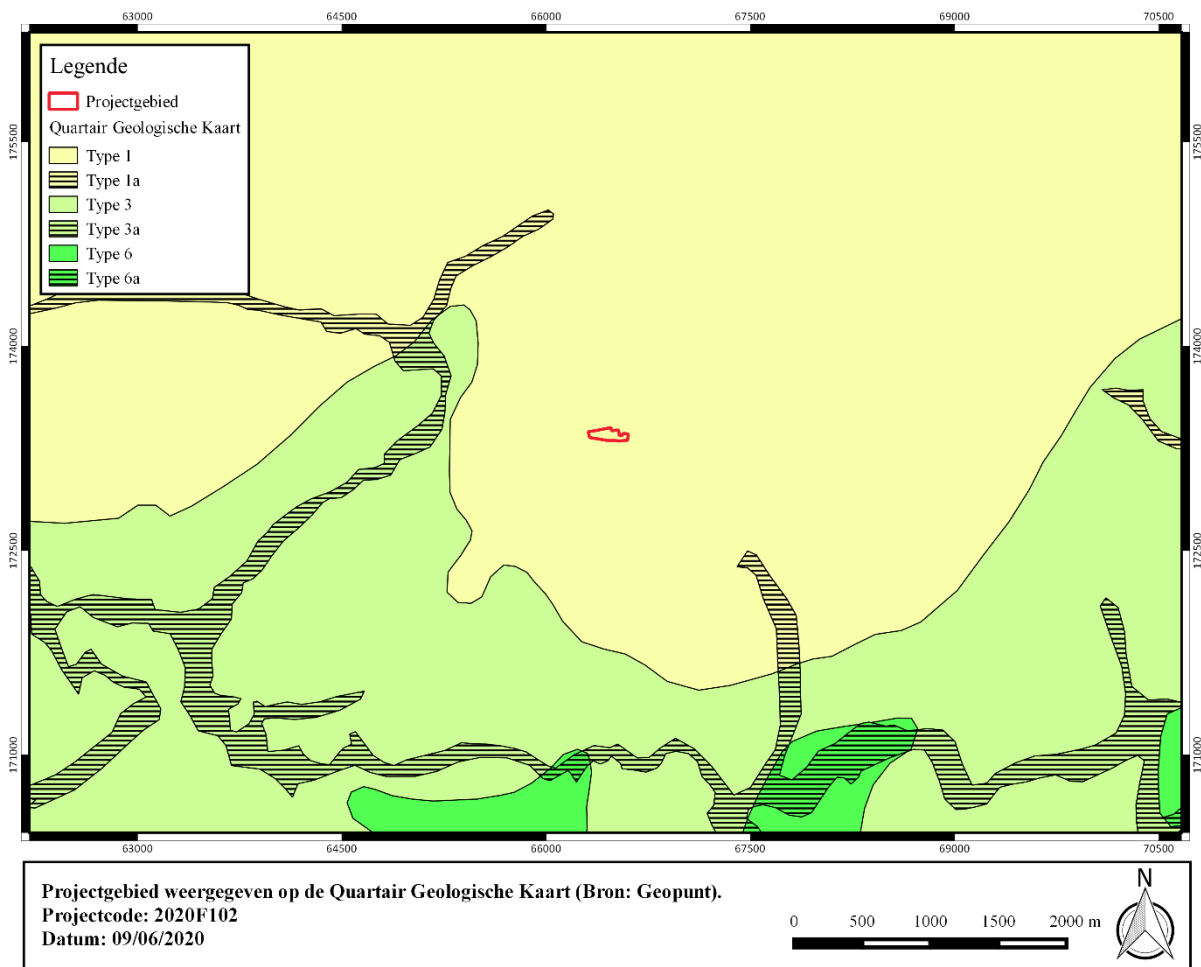

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

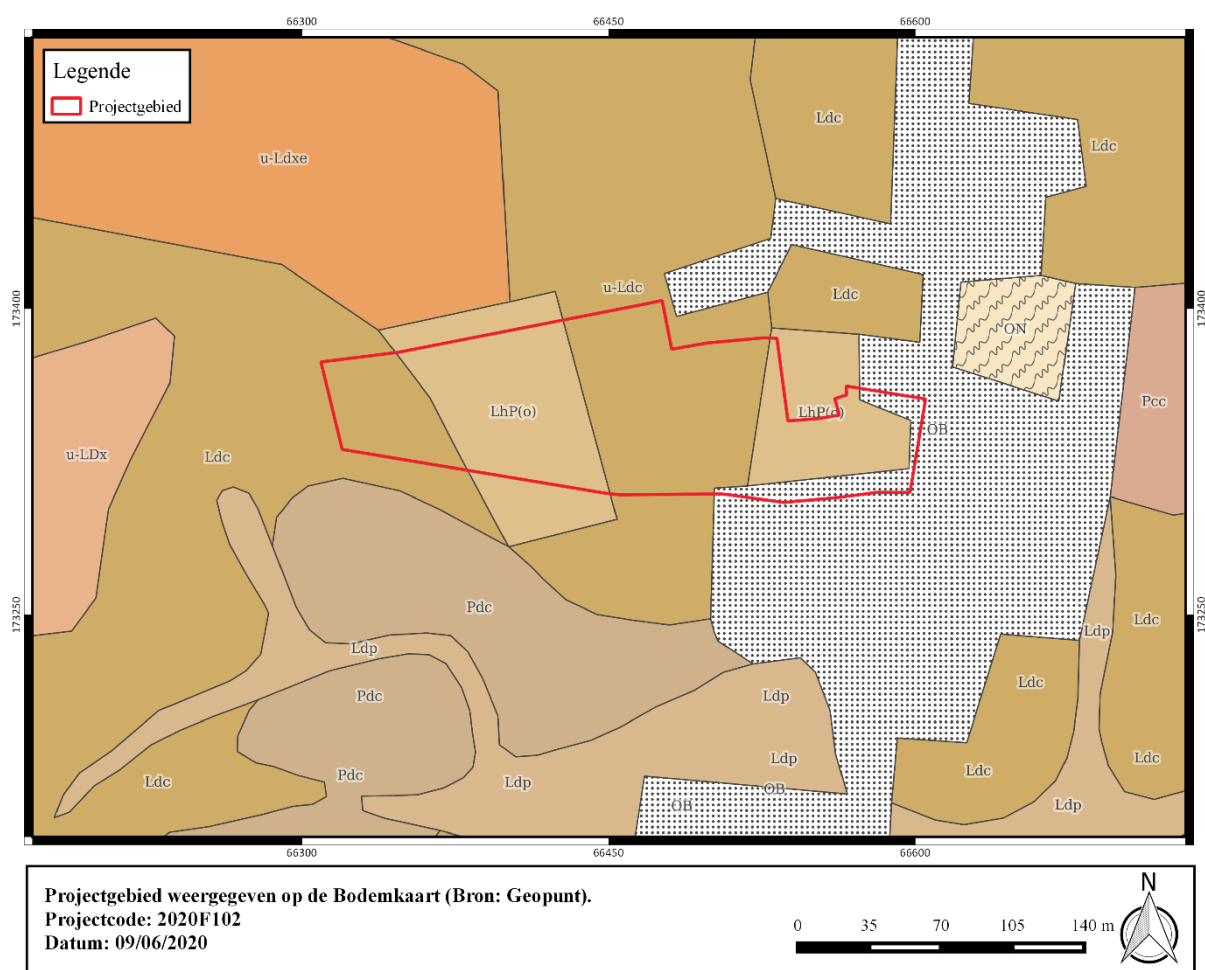
1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het plangebied valt samen met 3 bodemtypes.

Het bodemtype **Ldc** is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is donker grijsbruin en onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloopte horizont voor die aan de contactzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is verbrokken, sterk gevlekte en door oxidoreductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Het materiaal wordt soms zwaarder of zandiger in de diepte. Op wisselende diepte komt dikwijls het Tertiair substraat voor. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B. Bij het bodemtype **u-Ldc** komt het klei voor op geringe of matige diepte.

Het bodemtype **Lhp(o)** is een natte sterk gleyige zandleembodem met profielontwikkelingsklassen p en x en een sterke antropogene invloed. Het is een colluviale natte stuwwatergrond. De humeuze bovengrond is grijsbruin en rust op een colluviaal dek met baksteen en houtskoolrestjes.

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

De gekende waarden in de ruime omgeving die zijn opgenomen op het kaartblad van de CAI zijn eerder schaars. Dit is zeer waarschijnlijk te wijten aan een gebrek aan systematisch archeologisch onderzoek in het verleden. Louter op basis van landschappelijke factoren moet de omgeving van het plangebied gunstig geweest zijn voor jager-verzamelaars maar ook voor vroegere landbouwgemeenschappen.

Ca. 350 meter ten noorden van het plangebied is in 2019 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Hembyse. Er werden tijdens het onderzoek geen objecten of contexten aangetroffen waaruit vondsten en/of stalen zijn ingezameld. In het noordelijke deel van het onderzoeksgebied waren 20e- of 21e-eeuwse afvalcontexten met huishoudelijk afval aanwezig.³

Verder zuidwaarts werd in 2006 langs de Nijverheidslaan een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd op twee zones over een gecombineerde oppervlakte van ca. 1,5 ha. Ook hier werd vastgesteld dat het Tertiaire sediment zich op sommige plaatsen op geringe diepte bevindt. In het zuiden van het onderzoeksgebied werd de aanwezigheid van een pakket colluvium vastgesteld dat archeologische sporen had afgedekt. Het merendeel van de onderzochte structuren werden op basis van geassocieerd vondstmateriaal gedateerd in de late ijzertijd of vroege Romeinse periode. Daarnaast werden meerdere kuilen en greppels in kaart gebracht die in de middeleeuwen geplaatst kunnen worden. Voor zowel de Romeinse en middeleeuwse periode werden enkele sporen onderzocht die geïnterpreteerd kunnen worden als klei-ontginningskuilen.⁴

Aan het industrieterrein Gullegem-Moorsele, ca. 1,3 km ten zuiden van het plangebied, is in 2018 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Ruben Willaert BVBA. Hierbij kwamen talrijke sporen aan het licht die een duidelijke nederzittingscluster met gebouwplattegrond vormden. Het gebouw uit de volle middeleeuwen werd nadien opgegraven.⁵

Het meest relevant voor het projectgebied echter is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door GATE precies ten westen van het projectgebied. De bodemopbouw varieerde enigszins binnen het projectgebied. Op de hoger gelegen delen in het westen van het onderzoeksgebied zat het tertiair niveau quasi direct onder de ploeglaag. Op de lager gelegen delen lag bovenop het tertiair een lemig zandig niveau van variabele dikte. De vele keien aan het oppervlak verraaden verstoring van de bodem door landbouwverrichtingen. In het gebied zijn antropogene sporen aangetroffen. Het ging in hoofdzaak om relatief goed bewaarde grachten en greppels van moderne of recente oorsprong. Deze sporen waren zichtbaar net onder de teelaarde. Mogelijk maakten ze in oorsprong deel uit van één landindelingssysteem.⁶

---

³ De Smaele, B. Pieters, H. 2019. Ledegem Gullegemsestraat 132: Verslag van resultaten, Hembyse Archeologie.

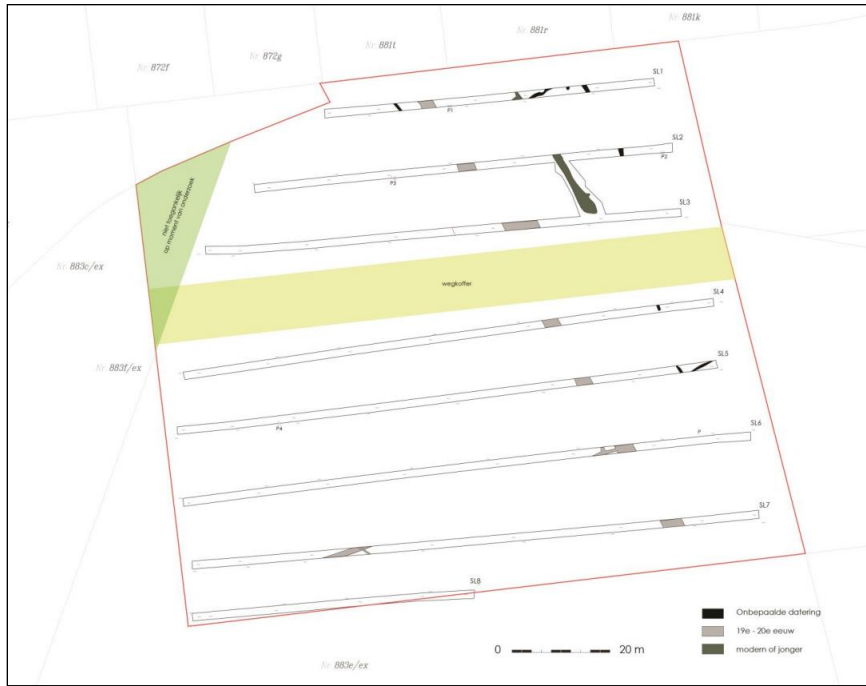
⁴ Eggermont, N. Sturtewagen, K. Vermeersch, J. Vanholme, N. 2006, pp. 1-13.

⁵ Polfliet, B. Slabbinck, F. 2018. Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek industrieterrein Gullegem-Moorsele, Ruben Willaert BVBA, p.66

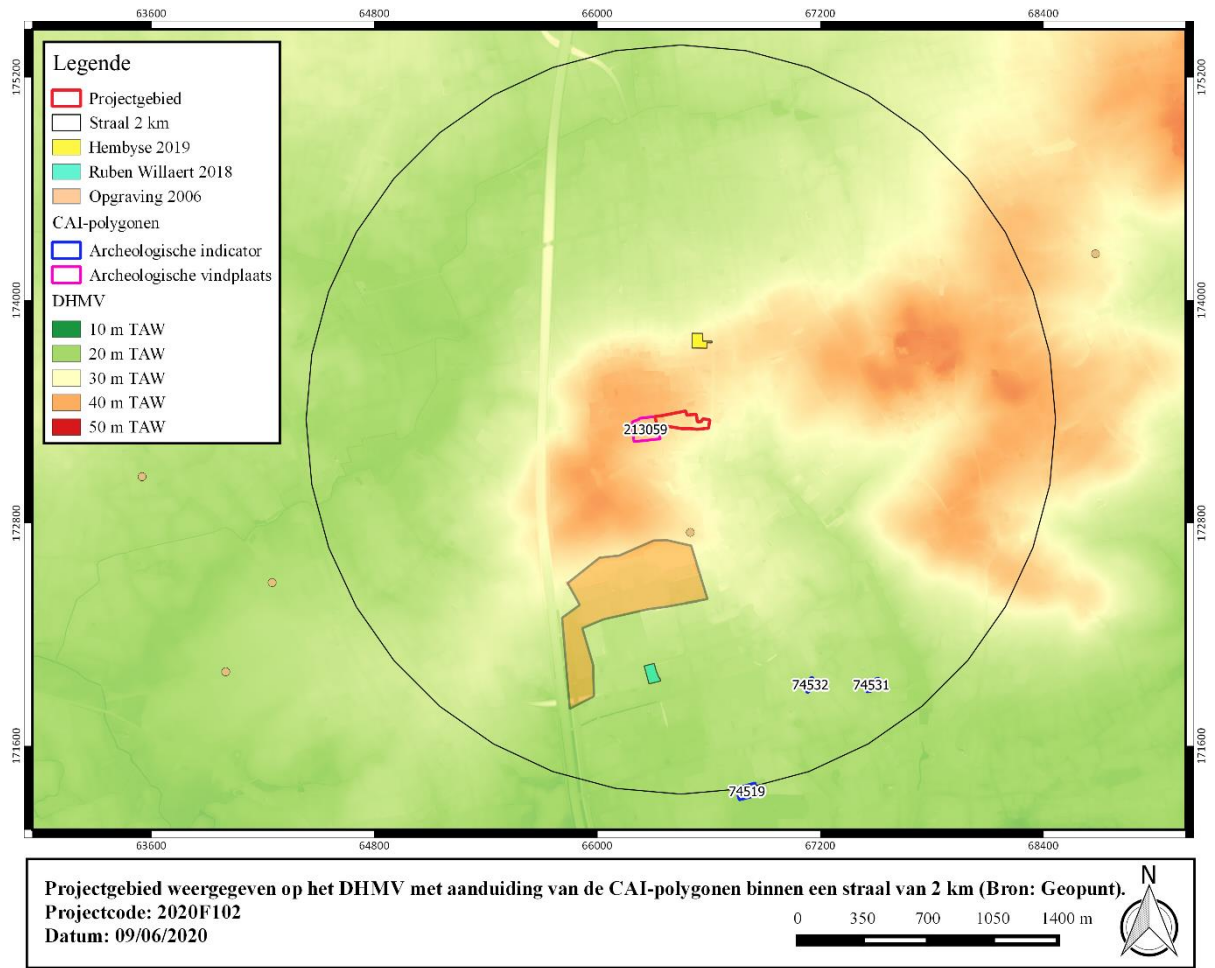
⁶ Laloo P., Windey S., Allemeersch L. 2014. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 14 januari 2014, GATE-rapport 66, Evergem.

Figuur 14: Sporenkaart proefsleuvenonderzoek GATE (Bron: Lalo P., Windey S., Allemeersch L. 2014).

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

213059	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 m Nieuwe tijd: perceelsgrachten. Bron: Laloo P., Windey S., Allemeersch L. 2014: Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 14 januari 2014, GATE-rapport 66, Evergem.
--------	--

II. Archeologische indicatoren

74519	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht
74531	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht
74532	Indicator cartografie; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De ligging van het plangebied op de overgang van de rug van Lendele en de paleovallei van de Leie, in de directe omgeving van de beekvalleien van de Heulebeek en de Steenbeek, moet een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op oude gemeenschappen jager-verzamelaars en vroege landbouwers. Gekende archeologische vindplaatsen en indicatoren zijn eerder schaars in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied. Vanwege het relatief gunstige landschappelijk kader weerspiegelt deze iele spreiding van gekende waarden naar alle waarschijnlijkheid een schaarste aan onderzoek en niet zozeer afwezigheid inzake menselijke aanwezigheid en activiteit in het verleden.

De oudste vermelding van het dorp is als Capelle ten Winkele en dateert uit 1382. Etymologisch is de naam afgeleid van het Germaanse Winkila (hoek). Reeds in de 11e eeuw stond op het grondgebied van de huidige gemeente, in een hoek van de parochie Gullegem een kapel gewijd aan Sint-Elooi.

Tijdens het Ancien Régime vormde Sint-Eloois-Winkel een heerlijkheid die behoorde tot de roede van Menen, die ressorteerde onder de kasselrij Kortrijk. Op het grondgebied van de gemeente waren ook nog andere heerlijkheden verspreid zoals onder meer de heerlijkheid *Ter Schueren*, *Van Gavere*, *Ter Kwastraat* en *Van Schar dauwe*. De huidige dorpskern is ontstaan uit de heerlijkheid Buxum, met als hoofdzetel de voormalige hofstede *De Groene Vierschaar*.

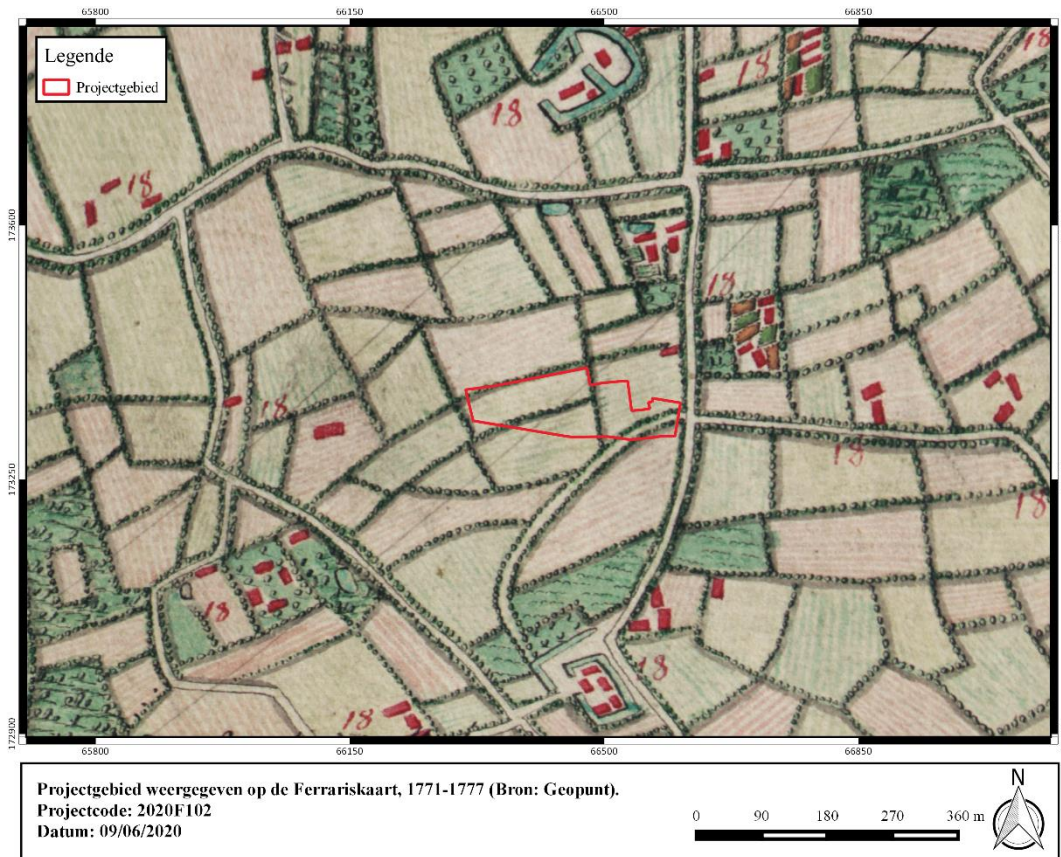
Sinds de 16^e eeuw was een groot deel van de bevolking werkzaam in de vlasindustrie en de daaraan gekoppelde linnennijverheid met huisspinneren en -wevers. In 1925 was er een laatste bloeiperiode toen de gemeente vijf vlasfabrieken telde, voornamelijk gelegen aan de invalswegen.

Gedurende WO I fungeert de gemeente als bevoorradingscentrum voor het Duitse leger. Het dorp kent nagenoeg geen oorlogsschade.

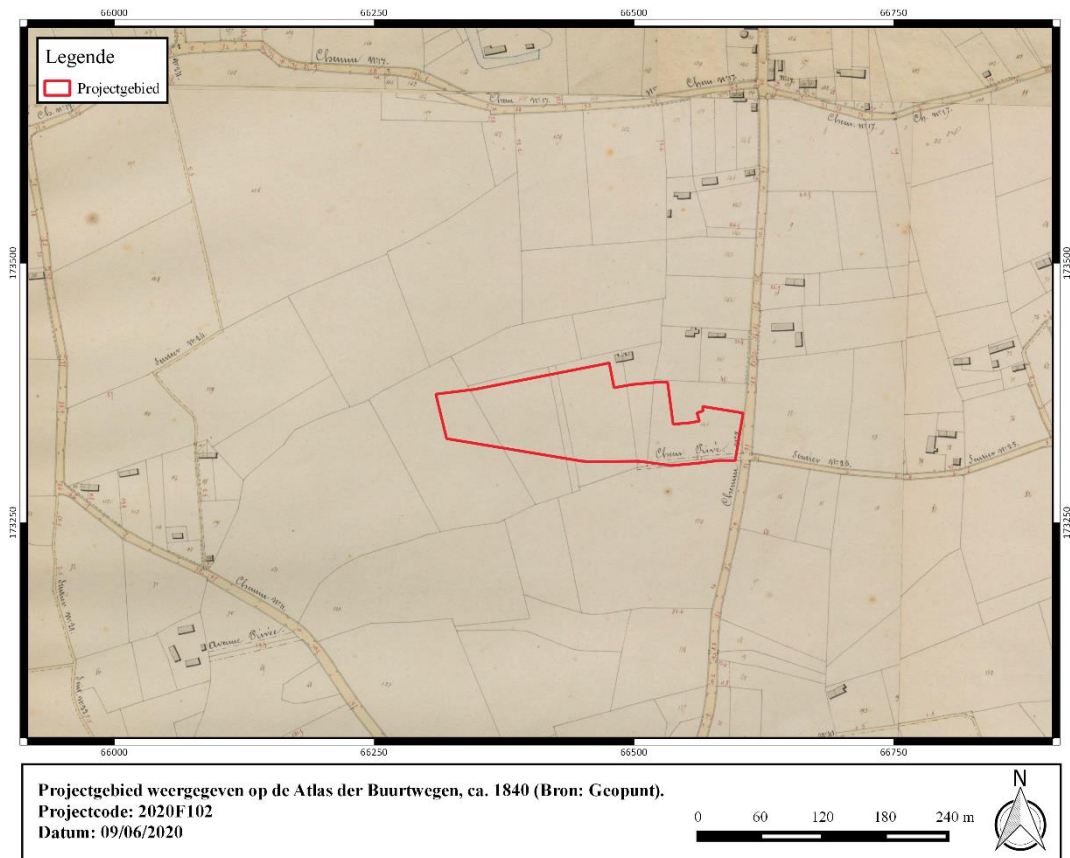
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Het plangebied staat integraal gekarteerd als akker. Het oostelijk deel van het plangebied wordt wel aangesneden door een wegenis die de verbinding vormt tussen het tracé van de huidige Gullegemsestraat en een omwalde hoeve die ten zuiden gelegen is. Ook de 19e-eeuwse kaarten geven geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. De weg in het zuidoostelijk deel van het plangebied wordt aangeduid als private weg.

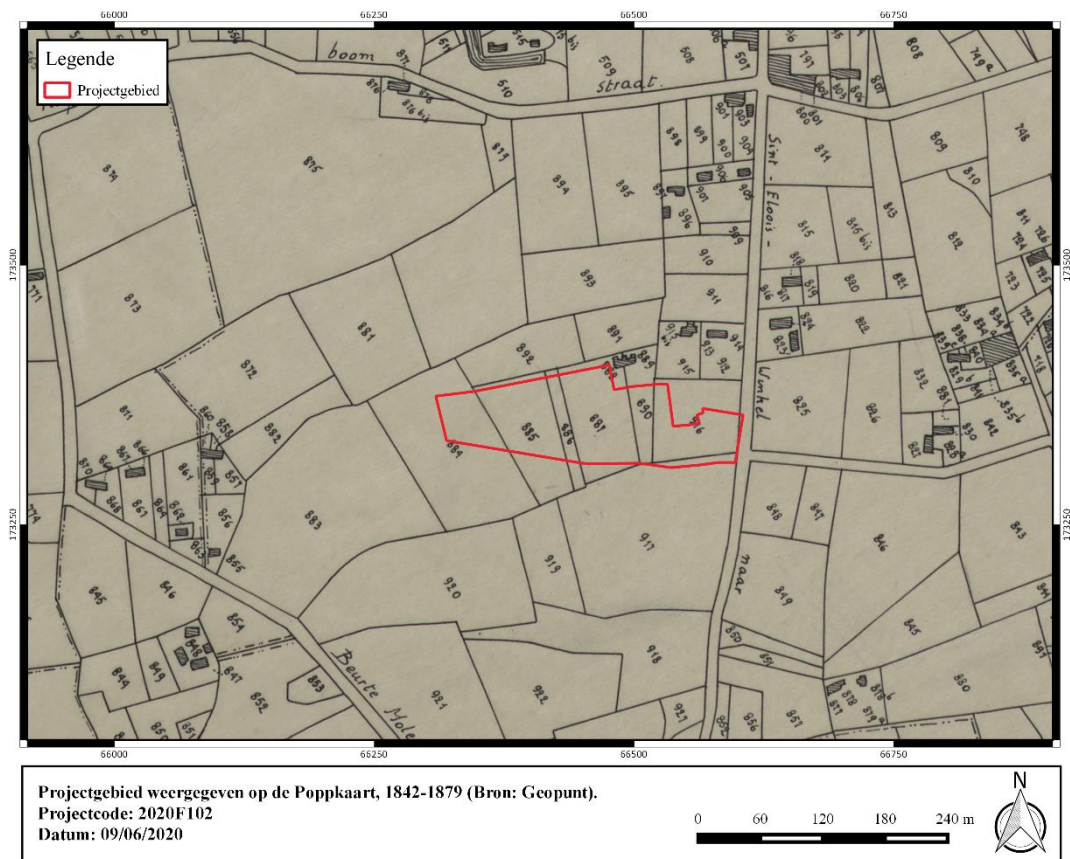

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

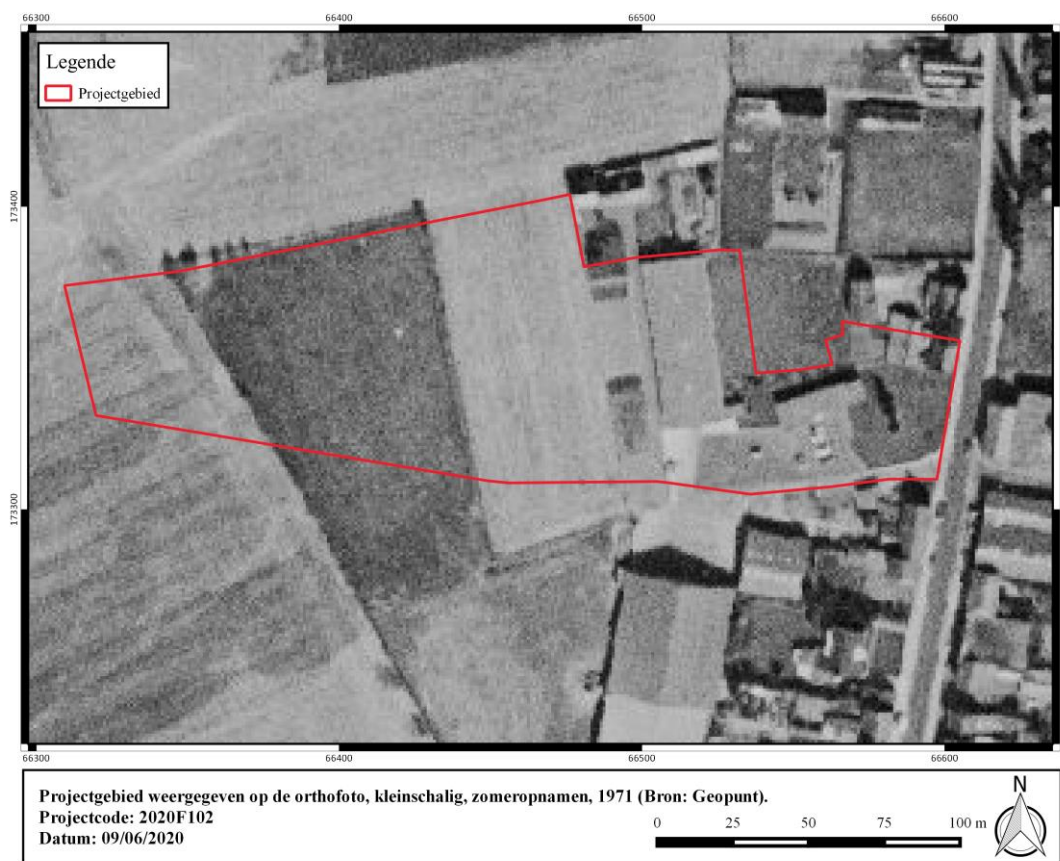

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied de laatste decennia. De oudste luchtopnames tonen aan dat het overgrote deel van het plangebied oorspronkelijk in gebruik was als akker. In het oostelijk terreindeel zijn aantal gebouwen en een loods weergegeven. Deze loods is tot op heden aanwezig. Op het luchtbeeld van 2008-2011 is te zien hoe het centrale deel van het onderzoeksgebied wordt ingericht als werfzone in functie van de ontwikkeling van het noordelijk gelegen terrein. De steenslagverharding is inmiddels weer verwijderd en het terrein ligt braak. De impact van deze activiteiten op het bodemarchief zijn niet gekend. In de huidige toestand zijn drie duidelijk van elkaar te onderscheiden zones aanwezig. Het westelijk deel is gelegen op een gemiddelde hoogte van ca. 36 m TAW en is in gebruik als braakliggend grasland, het centrale deel is gelegen op een gemiddelde hoogte van ca. 34 m TAW en bestaat uit een braakliggende voormalige werfzone en het oostelijk deel van het terrein is gelegen op een gemiddelde hoogte van ca. 31 à 21 m TAW en bestaat uit bebouwing, omliggende verharding en groenzone.

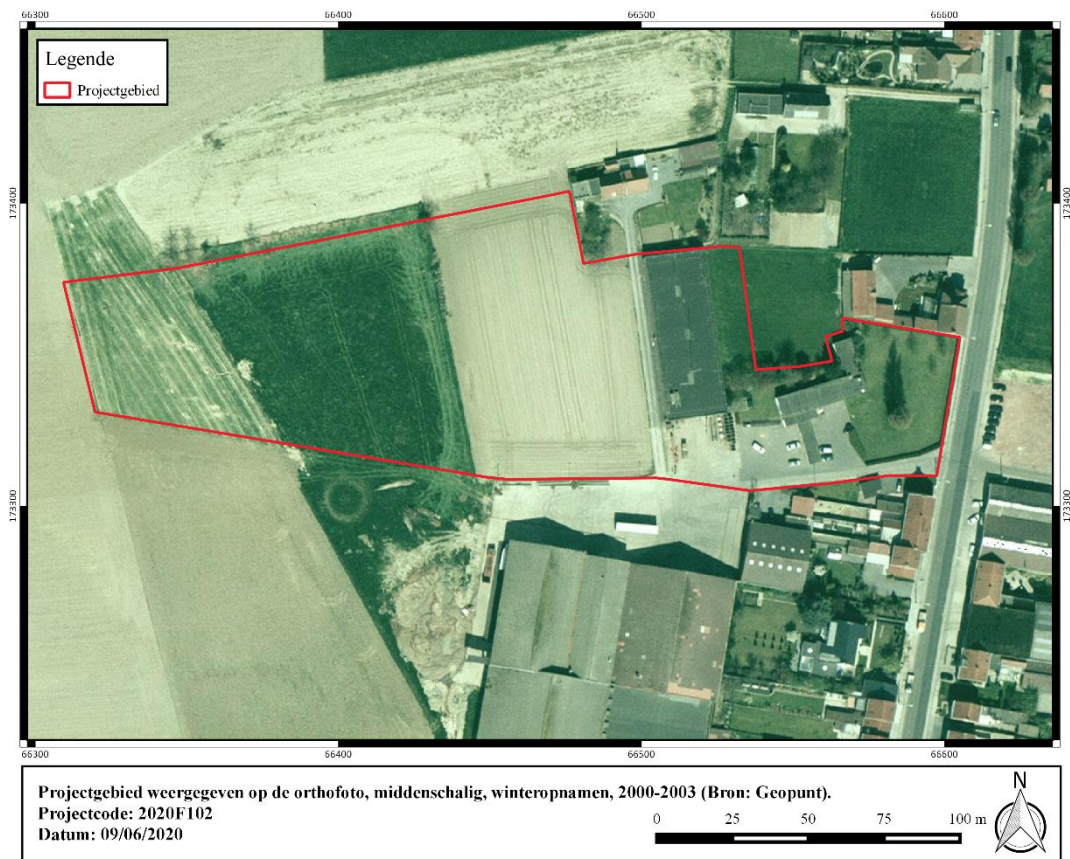

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

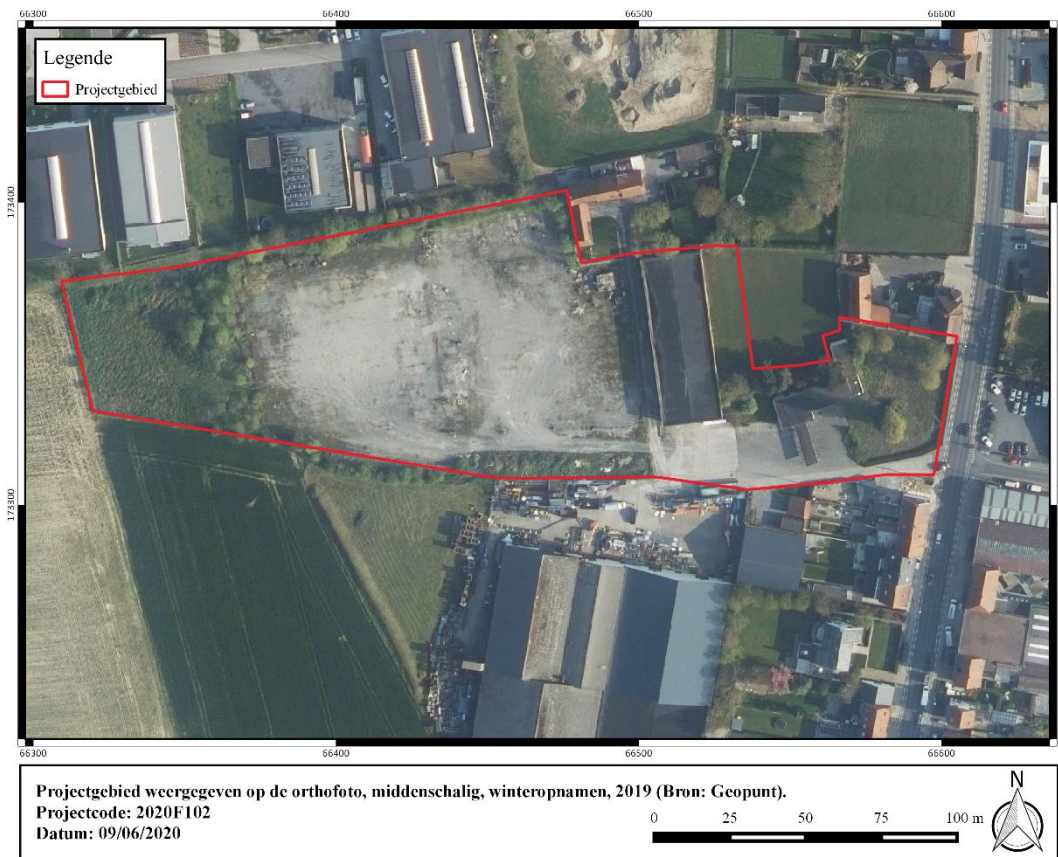
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Gullegemsestraat 174 te Sint-Eloois-Winkel. Het projectgebied is ca. 1,88 ha groot. In het oosten bevindt zich een loods en een woning, het overige terreindeel ligt braak. In het noordwestelijke deel situeert zich een berg puin. Voordien was er centraal een werfzone met steenslagverharding ingericht in functie van de ontwikkeling van een terrein ten noorden van het huidige onderzoeksgebied.

Het terrein is gelegen op de zuidelijke flank van de rug van Lendeledede die de scheiding vormt tussen het Leiebekken en het Mandelbekken. Een 300-tal meter ten zuidoosten van het onderzoeksgebied ontspringt de Steenbeek die zuidwaarts richting de vallei van de Heulebeek stroomt. De ligging op een hogere en drogere flank nabij een vertakt beekstelsel moet een gunstige locatie geweest zijn voor seizoenale exploitatie door rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. De bodemkaart geeft een matig natte zandleembodem weer. Centraal en in het oosten van het onderzoeksgebied wordt een natte, sterk gleyige zandleembodem weergegeven. Dit betreft colluviale stuwwatergronden. Op het lokale hoogtemodel is reeds te zien dat er een maaiveldwijziging heeft plaatsgevonden. Het terreindeel waar voorheen een werfzone werd ingericht lijkt geëgaliseerd te zijn. De impact hiervan op het bodemarchief is ongekend.

De cartografische bronnen geven een rurale en open omgeving weer waarbij verspreid bebouwing weergegeven is. Op de kaart van Ferraris is het volledige onderzoeksgebied als akker weergegeven. Tegen de zuidoostelijke hoek van het terrein is een weg weergegeven die de verbinding maakt tussen het verloop van de huidige Gullegemsestraat en een rechthoekig omwalde hoeve enkele honderden meter ten zuiden van het projectgebied. Ook ten noorden van het onderzoeksgebied is een ovaalvormig wooneiland met centrale gebouwen weergegeven. Er is geen bebouwing weergegeven binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. De beschikbare 19^e-eeuwse bronnen geven geen onmiddellijke verandering weer inzake het landgebruik. Net ten noordoosten van het terrein is een gebouw weergegeven. Op de orthofotosequentie is te zien hoe het terrein voorheen in gebruik was als akkerland. Op het oudste luchtbeeld is de loods in het oosten van het terrein reeds te zien. Op het luchtbeeld van 2008-2011 is te zien hoe het centrale deel van het onderzoeksgebied wordt ingericht als werfzone in functie van de ontwikkeling van het noordelijk gelegen terrein. De steenslagverharding is inmiddels weer verwijderd en het terrein ligt braak. De impact van deze activiteiten op het bodemarchief zijn niet gekend.

De gekende waarden in de ruime omgeving die zijn opgenomen op het kaartblad van de CAI zijn eerder schaars. Dit is zeer waarschijnlijk te wijten aan een gebrek aan systematisch archeologisch onderzoek in het verleden. Louter op basis van landschappelijke factoren moet de omgeving van het plangebied gunstig geweest zijn voor jager-verzamelaars maar ook voor vroegere landbouwgemeenschappen. Onderzoek ten noorden van het onderzoeksgebied bracht echter geen archeologisch relevante relictten aan het licht.⁷ Op het terrein direct ten westen van het terrein werd in 2014 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd vastgesteld dat het Tertiaire sediment relatief ondiep is en op sommige plaatsen het eolisch dek nagenoeg volledig is herwerkt in de bouwvoor. Er werden enkel enkele relatief recente perceelsgreppels in kaart gebracht tijdens het onderzoek.⁸ Verder zuidwaarts werd in 2006 langs de Nijverheidslaan een vlakdekkend onderzoek uitgevoerd op twee zones over een gecombineerde

⁷ De Smaele, B. Pieters, H. 2019. Ledegem Gullegemsestraat 132: Verslag van resultaten, Hembyse Archeologie.

⁸ Lalo P., Windey S., Allemeersch L. 2014: Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 14 januari 2014, GATE-rapport 66, Evergem.

oppervlakte van ca. 1,5 ha. Ook hier werd vastgesteld dat het Tertiaire sediment zich op sommige plaatsen op geringe diepte bevindt. In het zuiden van het onderzoeksgebied werd de aanwezigheid van een pakket colluvium vastgesteld dat archeologische sporen had afgedekt. Het merendeel van de onderzochte structuren werden op basis van geassocieerd vondstmateriaal gedateerd in de late ijzertijd of vroege Romeinse periode. Daarnaast werden meerdere kuilen en greppels in kaart gebracht die in de middeleeuwen geplaatst kunnen worden. Voor zowel de Romeinse en middeleeuwse periode werden enkele sporen onderzocht die geïnterpreteerd kunnen worden als klei-ontginningskuilen. Ook iets verder zuidwaarts, op een perceel aan de Westlaan, werden bewoningsporen uit de volle middeleeuwen vlakdekkend onderzocht⁹. Aan het industrieterrein Gullegem-Moorsele, ca. 1,3 km ten zuiden van het plangebied – is in 2018 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Ruben Willaert BVBA. Hierbij kwamen talrijke sporen aan het licht die een duidelijke nederzittingscluster met gebouwplattegrond vormden. Het gebouw uit de volle middeleeuwen werd nadien opgegraven.¹⁰

Concreet kan op basis van de beschikbare gegevens uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed ter hoogte van het onderzoeksgebied. Vooralsnog zijn geen concrete aanwijzingen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van ondergrondse relictten. Bijkomende waarnemingen zijn noodzakelijk om de impact van de geplande werken op het bodemarchief te kunnen inschatten. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. In eerste instantie dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mochten bodemhorizonten die indicatief kunnen zijn voor betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites aanwezig zijn, dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve stalname kan geopteerd worden om dit onderzoek aan te vullen met bijkomende waarderende boringen en/of proefputten. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

---

⁹ Baeyens N. & Eggermont N., 2016, Archeologische Opraving Nijverheidslaan Ledegem (prov. West-Vlaanderen), Monument rapport 2016/4, pp. 175

¹⁰ Polfliet, B. Slabbinck, F. 2018: Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek industrieterrein Gullegem-Moorsele, p.66

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

Baeyens N. & Eggermont N., 2016, Archeologische Opgraving Nijverheidslaan Ledegem (prov. West-Vlaanderen), Monument rapport 2016/4, pp. 175

De Smaele, B. Pieters, H. 2019. Ledegem Gullegemsestraat 132: Verslag van resultaten, Hembyse Archeologie.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Laloo P., Windey S., Allemeersch L. 2014: Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 14 januari 2014, GATE-rapport 66, Evergem.

NGI Cartesius

Polfliet, B. Slabbinck, F. 2018. Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek industrieterrein Gullegem-Moorsele, Ruben Willaert BVBA, p.66

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

